

การศึกษาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์

The study of Thai language learning skills through creative stage plays

นิวัฒน์ ชินเสริม^{1*}, ณัฐกฤตา นามมนตรี^{2**}Niwat Chinserm^{1*}, Nutkrittta Nammontree^{2**}¹หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

41/20 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 ประเทศไทย

¹Master of Arts Program in Thai Language and Literary Works

Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

41/20 Kham Riang Sub-District, Kantharawichai District, Mahasarakham Province, 44150, Thailand

²ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

41/20 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 ประเทศไทย

²Department of Thai and Oriental Languages

Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

41/20 Kham Riang Sub-district, Kantharawichai District, Mahasarakham Province, 44150, Thailand

รับบทความ: 9 กันยายน 2565

ปรับปรุงบทความ: 26 ธันวาคม 2565

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 29 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์กับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างทักษะต่าง ๆ ผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ซึ่งนักแสดงจะต้องเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ เช่น ทักษะการสื่อสาร ประกอบไปด้วยทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ

* ผู้เขียนหลัก (นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
อีเมล: niwat052538@gmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)

ทักษะการฟังและการดูอย่างลึกซึ้ง ทักษะการพูดประกอบไปด้วย การพูดระหว่างบุคคล การพูดในกลุ่ม ทักษะการอ่านประกอบไปด้วย การอ่านคิดวิเคราะห์ การอ่านตีความ การอ่านตีบท ทักษะการเขียนประกอบไปด้วย ทักษะการเขียนบทละคร ทักษะการเขียนเพลง ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ซึ่งทักษะเหล่านี้ต่างเกิดจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ซึ่งนักแสดงสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในวิชาชีพและชีวิตประจำวันได้

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ ละครเวทีสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทย

Abstract

This article is a study of Thai language learning skills through creative theater. The objective was to study skills for learning Thai subjects through creative stage plays with Thai language major students. Faculty of Education and Educational Innovation Kalasin University in the academic year 2020, totaling 60 students. Building skills through creative stage play In which actors must learn various skills to be used in learning management. such as communication skills It consists of critical listening and viewing skills. deep listening and viewing skills Speaking skills include interpersonal speech group speaking Reading skills include analytical reading Reading comprehension, reading comprehension, and writing skills include Drama writing skills song writing skills teamwork skills analytical thinking and problem solving skills These skills are all learned through the process of creative theater. The actors can apply these skills in their professional and daily life.

Keywords

learning management, creative stage play, learning skills, Thai language course

บทนำ

การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเป็นความมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, 8) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยเปิดโอกาสทางความคิดจินตนาการ และพัฒนาอย่าง

สร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) ที่สามารถทำให้เด็กและเยาวชนได้ลองสวมบทบาทของตัว ละคร และประสบการณ์ของตัวละคร ในบริบทที่ต่างกันเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตเพิ่มขึ้น (ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์, 2547, 10-31)

การจัดการศึกษาในสภาวะการณ์ปัจจุบันนี้ ผู้ที่จะเป็นบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์ ไม่เพียงแต่มีความรู้ด้านเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังต้องมีทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ซึ่งการนำละครเวทีมาเป็นสื่อกลางของการสอนเพื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เนื่องจากละครเวทีเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน มีทั้งใช้ละครเวทีเพื่อสนองต่อความต้องการทางด้านความบันเทิง แต่สำหรับการนำละครเวทีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนยังไม่ค่อยมีมากนัก รวมถึงละครเวทีเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิต

ละครเวทีสร้างสรรค์กับการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย สิ่งที่คุณเรียนจะได้รับจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบละครเวทีนั้น เกิดจากการลงมือปฏิบัติ ด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องสามารถเปลี่ยนแปลงทักษะของผู้เรียนจากกระบวนการต้นแบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนการต้นแบบใหม่ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบละครเวทีเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นการพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยีความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และ ความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและบูรณาการการเรียนรู้เพื่ออนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลลดา ทองทวี (2557, 128) กล่าวว่าละครเป็นสื่อที่ใช้ในการสร้างการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงภายใน ให้แก่ผู้ชม ในสังคมหลายยุคสมัย หากพิจารณาในมิติของเครื่องมือแนวคิดปัญหาศึกษาซึ่งมุ่งเพื่อขยายจิตใจของมนุษย์จากจิตที่เล็กยึดติดกับอัตตาตัวตนที่คับแคบ สู่จิตที่เติบโตและขยายใหญ่ขึ้น มีมุมมอง ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ และกระบวนการทัศน์ ที่มองเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งมากยิ่งขึ้น ก็กล่าวได้ว่าละครเป็นเครื่องมือแนวคิดปัญหาการศึกษาที่ทรงพลังยิ่ง

ในปัจจุบันนี้มีสถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษาของไทยบางส่วนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของละครเวทีสร้างสรรค์และมีการบรรจุละครเวทีสร้างสรรค์ไว้ในหลักสูตร การเรียนการสอนอย่างจริงจังเช่นเดียวกับต่างประเทศ (ธนสิน ชุตินธรานนท์, 2560, 204-205) แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมีหน่วยงานหรือสถาบันที่นำกระบวนการดังกล่าวไปพัฒนาไม่มากนัก ซึ่งอาจมีปัจจัยหลากหลายที่ไม่เอื้ออำนวย ดังนั้นผู้เขียนจึงได้นำเสนอถึงประเด็นของละครเวทีสร้างสรรค์ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางเลือกใหม่ที่สามารถพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และทักษะซึ่ง

สอดคล้องกับทิศทางการศึกษาของชาติ อีกทั้งยังเป็นการขยายฐาน ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่า และ ความสำคัญของละครเวทีสร้างสรรค์ต่อสาธารณชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์

ทบทวนวรรณกรรม

1. รายวิชาดนตรีศิลปะและการแสดงเพื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

รายละเอียดของวิชาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย 5 ปี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา, 2560) มี รายละเอียด ดังนี้

จุดมุ่งหมายของรายวิชา

1. เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในทางด้านลักษณะสร้างสรรค์ในวรรณกรรมไทยกับ ดนตรี ศิลปะและการแสดงประเภทต่าง ๆ
2. เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ ดนตรี ศิลปะและการแสดง
3. เพื่อให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ลักษณะสร้างสรรค์ในวรรณกรรมไทยกับดนตรี ศิลปะ และการแสดงประเภทต่าง ๆ การ ประยุกต์ ดนตรี ศิลปะและการแสดง เพื่อการจัดการเรียนรู้การพัฒนาผลการเรียนของนักศึกษา

1. คุณธรรม จริยธรรม ที่ต้องพัฒนา

- 1) ตระหนักในคุณค่าและคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ และซื่อสัตย์สุจริต
- 2) มีวินัย ตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบต่อตนเอง วิชาชีพและสังคม
- 3) มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถทำงานเป็นทีมและแก้ไขข้อขัดแย้งและ ลำดับความสำคัญ
- 4) เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของ ความเป็นมนุษย์
- 5) เคารพกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม
- 6) มีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ

วิธีการสอน

- 1) สอดแทรกประเด็นคุณธรรมจริยธรรม การเสียสละ และความซื่อสัตย์สุจริตในเนื้อหา

2) การกำหนดการเข้าชั้นเรียนให้ตรงเวลา การส่งงานให้ตรงเวลาอย่างเข้มงวดและ
ผู้สอนเป็นต้นแบบ มีเกณฑ์หากใครขาดเรียนหักคะแนนการมีส่วนร่วม ในชั้นเรียน ครั้งละ 1 คะแนน สาย 0.5
คะแนน ส่งงานไม่ตรงเวลาไม่ให้ส่ง

3) ฝึกกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน ฝึกการวิจารณ์และการเป็นผู้ถูก
วิจารณ์ การให้เกียรติผู้อื่นและมีจิตอาสา

4) มีกระบวนการชื่นชมหรือให้รางวัลแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสาขา
มหาวิทยาลัย เช่น ระเบียบการแต่งกาย ฯลฯ

5) สอดแทรกจรรยาบรรณครูให้นักศึกษาซึมซับในบทเรียน

วิธีการวัดและประเมินผล

1) การแต่งกายถูกระเบียบ การเข้าชั้นเรียน

2) พร้อมทดสอบปฏิบัติตรงตามที่กำหนด

3) ประเมินพฤติกรรม แนวโน้ม และทัศนคติ โดยการสังเกตและแบบสอบถาม

4) ตรวจสอบพฤติกรรม การเข้าชั้นเรียนและการส่งงานเชิงปฏิบัติ

5) ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมทำแบบสรุปรูปพฤติกรรม การวิจารณ์และการเป็นผู้

ถูกวิจารณ์

6) สังเกตจากการปฏิบัติตามระเบียบของมหาวิทยาลัย

7) สังเกตจากพฤติกรรมและแบบสอบถามทัศนคติต่อความเป็นครู

2. ความรู้

คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา

1) อธิบายความหมายของลักษณะสร้างสรรค์ในวรรณกรรมไทยกับดนตรีศิลปะและ
การแสดงประเภทต่าง ๆ

2) นำทักษะการเล่นดนตรี ศิลปะ และการแสดงประเภทต่าง ๆ ใช้ในการเรียนการ
สอนและการประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้

3) มีทักษะการเล่นดนตรี ศิลปะและการแสดง

4) สามารถติดตามความก้าวหน้าและวิวัฒนาการของการศึกษา รวมทั้งการนำไป
ประยุกต์

5) รู้ เข้าใจ ทักษะการแสดงประเภทต่าง ๆ

6) มีการประยุกต์ ดนตรี ศิลปะและการแสดง เพื่อการจัดการเรียนรู้

7) มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ

8) สามารถบูรณาการความรู้ในสาขาวิชาภาษาไทยกับความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ที่
เกี่ยวข้อง การทดสอบมาตรฐานนี้สามารถทำได้โดยการทดสอบจากข้อสอบของแต่ละวิชาในชั้นเรียนตลอด
ระยะเวลาที่นักศึกษาอยู่ในหลักสูตร

วิธีการสอน

- 1) บรรยายทฤษฎี ยกตัวอย่างกรณีศึกษา และทดสอบเดี่ยว
- 2) ทำงานกลุ่ม และมอบหมายค้นคว้าข้อมูลที่ให้ทำงาน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) สอบกลางภาค สอบปลายภาค
- 2) ประเมินจากประสิทธิภาพในการขับร้องเดี่ยวและกลุ่ม การเข้าถึงสุนทรียภาพในบท

ประพันธ์ไทย บทเพลง การบูรณาการความรู้ การทำกิจกรรมนำเสนอผลการเรียนรู้ต่อชุมชนภายนอก การทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และข้อสอบกลางภาคปลายภาค

3. ทักษะทางปัญญา**ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา**

1) สามารถคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและประเมินข้อมูลสารสนเทศ และแนวคิดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานสอนและงานครู รวมทั้งการวินิจฉัยผู้เรียนและการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2) สามารถคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ที่มีความสลับซับซ้อน เสนอทางออกและนำไปสู่การแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์

3) มีความเป็นผู้นำทางปัญญาในการคิดพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์

3) ผลการประเมินจากงานกลุ่ม

4) สังเกตพฤติกรรมการแก้ไขปัญหา การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์ วิจารณ์

วิธีการสอน

- 1) กรณีศึกษา กิจกรรมกลุ่ม
- 2) นำเสนอ อภิปรายในชั้นเรียน
- 3) มอบหมายงาน

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) ใบงาน สอบทฤษฎี สอบปลายภาค
- 2) ผลการประเมินจากงานกลุ่ม
- 3) สังเกตพฤติกรรมการแก้ไขปัญหา การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์ วิจารณ์

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ**ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา**

- 1) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์
- 2) สามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่การแก้ปัญหาสถานการณ์

ต่าง ๆ ในกลุ่มทั้งในบทบาทของผู้นำ หรือในบทบาทของผู้ร่วมทีมทำงาน

3) มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและรับผิดชอบต่องานในกลุ่ม

วิธีการสอน

- 1) จัดกิจกรรมในการวิเคราะห์ผลงาน
- 2) มอบหมายงานเพื่อค้นคว้าข้อมูลตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) ประเมินตนเอง และเพื่อน ด้วยแบบฟอร์มที่กำหนด
- 2) พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม
- 3) ผลการประเมินจากงานกลุ่มและงานจากงานเดี่ยว

5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้อง

พัฒนา

1) มีทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและอาจารย์ผู้สอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูลและมีความสามารถในการใช้ดุลยพินิจที่ดีในการประมวลผล แปลความหมายและเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาที่สอน และงานครูที่รับผิดชอบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ดี

- 3) สามารถวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบสื่อสร้างสรรค์

วิธีการสอน

1) จัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม ที่เน้นการฝึกทักษะการฟังและดูได้อย่างถูกต้องตามสถานการณ์

- 2) มอบหมายงานที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) จากการตอบคำถามได้ถูกต้อง และตรงประเด็น
- 2) ประเมินการทำแบบทดสอบ

6. ผลการเรียนรู้ด้านทักษะด้านการจัดการเรียนรู้

ทักษะการด้านการจัดการเรียนรู้ที่ต้องพัฒนา

1) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลาย ทั้งรูปแบบ ที่เป็นทางการ (Formal) รูปแบบกึ่งทางการ (Semi - formal) และรูปแบบไม่เป็นทางการ (Informal) อย่างสร้างสรรค์

2) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ผู้เรียนที่มีความสามารถปานกลาง และผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษอย่างมีนวัตกรรม

- 3) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกภาษาไทยอย่างบูรณาการ

วิธีการสอน

1) อธิบายทฤษฎี ยกตัวอย่างประกอบ ให้นักศึกษาค้นคว้างานเขียนประเภทต่าง ๆ การฟังและดูที่แตกต่าง ทำรายงานกลุ่ม และทดสอบความรู้จากทฤษฎีที่ศึกษา

2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับรายวิชาที่สอน

วิธีการประเมินผล

1) ผลการจัดการเรียนการสอน

2) ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในกิจกรรม

2. ละครเวทีสร้างสรรค์

ละครเวทีสร้างสรรค์ (Creative Drama) คือ ละครที่ไม่มีรูปแบบ ไม่จำเป็นต้องจัดแสดงบนเวที เน้นไปที่ผลสำเร็จของละครมากกว่า ละครเวทีสร้างสรรค์อาจจัดแสดงบริเวณที่โล่งกว้าง ผู้แสดงแต่งกายไม่หรูหรามากนักผู้แสดงควรฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ การมอง การดม การได้ยิน การสัมผัสและการลิ้มรส มีการเคลื่อนไหวร่างกายที่คล่องแคล่ว แสดงท่าทางออกมาทางอารมณ์ได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน โดยส่วนใหญ่นิยมแสดงเป็นเรื่องราวเป็นบทบาทสมมุติ

ละครเวทีสร้างสรรค์ต่างจากละครทั่วไปเพราะเป็นละครที่ใช้ในการศึกษา โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการแสดงบทบาทสมมุติ โดยเกิดจากความคิดและจินตนาการอย่างอิสระของผู้เรียน เป็นละครที่เน้นพัฒนาผู้เรียน

ปัจจุบันละครเวทีสร้างสรรค์ได้มีการพัฒนาให้มีความทันสมัยมากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา เข้าใจ และสนุกสนานในการเรียนมากขึ้น ละครเวทีสร้างสรรค์มีองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการแสดง ดังนี้

1) โครงเรื่อง หรือเนื้อเรื่อง (Plot) จะต้องมีการวางโครงเรื่อง หรือเลือกเนื้อเรื่องที่จะใช้ในการแสดง เป็นเนื้อเรื่องที่สนุกสนานหรือเศร้าโศกสลดแทรกข้อคิดต่าง ๆ

2) ตัวละคร (Character) ตัวละครในการแสดงจะต้องมีการกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละครให้ สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง และตัวละครอื่น ๆ ต้องเลือกบุคคลที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของ ตัวละครตัวนั้นได้สมจริง

3) สถานการณ์ (Situation) คือ เหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นทำให้ตัวละครต้องพบเจอ ซึ่ง เหตุการณ์จะต้องสัมพันธ์กันมีคุณค่าในเนื้อเรื่อง เป็นสถานการณ์ที่จะช่วยฝึกให้ผู้แสดงมีจินตนาการสร้างสรรค์ ในการแสดงได้

4) ความขัดแย้ง (Conflict) คือ การสร้างปัญหาความขัดแย้งให้กับตัวละคร แบ่งเป็นความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครเอง และความขัดแย้งภายนอกของตัวละครกับสิ่งรอบข้างสะดวกสบาย

5) สถานที่ (Place) คือ สถานที่ใช้จัดการแสดง ควรเป็นสถานที่โล่งพอสมควรและบรรจุผู้ชมได้

3. การเตรียมงานก่อนเริ่มซ้อมละคร

ก่อนอื่นผู้กำกับการแสดงละครเวทีที่ดี ควรจะได้เตรียมงานก่อนที่จะเริ่มซ้อมละคร ควรมีการอ่านและศึกษาบทละครอย่างละเอียด และเตรียมจดบันทึก ซึ่งจะมีการวิเคราะห์บท การตีความหมาย การตีบทบาทของตัวละคร แผนผังพื้นที่แสดง และตำแหน่งเครื่องเรือน ผังของ ตำแหน่งตัวละครและทิศทางการเคลื่อนไหวคร่าว ๆ ซึ่งยังไม่ตายตัวและอาจเปลี่ยนแปลงเมื่อเริ่มซ้อม กับผู้แสดงจริงบนเวที ผู้กำกับการแสดงบางคนอาจนัดที่จะกำหนดตำแหน่งในขณะที่ซ้อม เพื่อความสะดวกตัว เป็นธรรมชาติ ต้องการให้ผู้แสดงสร้างสรรค์การเคลื่อนไหวด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และปฏิกิริยาของตัวเอง ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจหรือแรงผลักดัน และไม่ชอบการกำหนดอะไรตายตัว ซึ่งอาจทำให้ผู้แสดงเป็นหุ่นยนต์และผู้กำกับการแสดงเป็นผู้เชิดหุ่น ผู้กำกับการแสดงบางคนชอบสร้าง ภาพองค์ประกอบให้เห็นเป็นภาพที่มีศิลปะเหมือนฉากภาพจิตรกรรม แต่บางคนชอบความสิ้นไหล เป็นธรรมชาติเหมือนเกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจ เปลี่ยนไปตามอารมณ์และความรู้สึก ทางที่ดีควรจะให้ สมดุลระหว่างวิธีการเหล่านี้ คือ ไม่บังคับให้ผู้แสดงเป็นหุ่น และไม่เปลี่ยนแปลงจนเกิดความสับสน อย่างไรก็ตามควรคิดและจินตนาการต่าง ๆ และควรจดบันทึกไว้ในสมุดบันทึกผู้กำกับการแสดงทุก ครั้งเพื่ออ้างอิง

ฉะนั้นในขณะทำงานควรมีผู้จัดการ (Production Manager) ผู้กำกับเวที (Stage Manager) ผู้ช่วยผู้กำกับการแสดง (Director's assistants) ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ (Artistic Director) ผู้กำกับดนตรี (Musical Director) ผู้กำกับฟายนาฏศิลป์ (Dance Director) ซึ่งจะช่วยในการตระเตรียมงานได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

นอกจากนี้ผู้กำกับการแสดงควรกำหนดตัวผู้กำกับเวที ซึ่งจะทำหน้าที่แทนตนได้ ในการนัดหมายผู้แสดงมาซ้อม ดำเนินการซ้อมในกรณีที่ผู้กำกับการแสดงไม่สามารถมาได้ ผู้กำกับ เวทีจะต้องควบคุมทุกฝ่ายตรวจสอบรายการ ฯลฯ เพราะเมื่อเริ่มทำการแสดงจริง ผู้กำกับเวทีจะเป็น ผู้ควบคุมการแสดง ฉะนั้นผู้กำกับเวทีควรมาตั้งแต่เริ่มต้นและอยู่ตลอดงาน

ลำดับขั้นตอนของการซ้อมละคร

เมื่อได้ผู้แสดงครบทุกตัวละครแล้ว ผู้กำกับการแสดงจะนัดหมาย วัน เวลา และ สถานที่ในการซ้อม หากเป็นไปได้ควรกำหนดวันเวลาที่แน่นอนและสม่ำเสมอ อย่างน้อยครั้งละไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง ซึ่งในการซ้อมทั้งองค์ ทีมงานทุกคนควรจะต้องอยู่พร้อมกันเพื่อดูผลการแสดงของทุกคน ความต่อเนื่องการพัฒนาของเรื่อง และของตัวละคร การกระทำ อารมณ์และความรู้สึก

ตารางการซ้อม จะแบ่งเป็น 5 ช่วง ดังนี้

- 1) การอ่านและตีความบทละคร (Reading and Interpretation Rehearsals)
- 2) การกำหนดตำแหน่งและทิศทางการเคลื่อนไหวของผู้แสดง (Blocking Rehearsals)
- 3) การซ้อมรายละเอียด (Polishing Rehearsals)
- 4) การซ้อมกับเทคนิค (Technical Rehearsals)
- 5) การซ้อมใหญ่ (Dress Rehearsals)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภัทรศิลป์ สุกันศล และ กิตติ มีชัยเขตต์ (2561, 71) ได้ศึกษาเรื่อง ละครเพื่อการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 พบว่า “ละครเพื่อการศึกษา” เป็นสื่อกลางและเป็นกลยุทธ์สำคัญในการนำไปใช้บูรณาการทาง การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้นำไปใช้จะต้อง คำนึงถึงกฎพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วย ละคร คือ ละครถูกนำมาใช้เพื่อค้นหาการกระทำ ทักษะคิด คุณค่า และ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ ผ่านเรื่องที่แต่ง ขึ้นในการสร้างบทบาทสมมติ โดยผ่านมุมมองของผู้มีส่วนร่วมทั้ง 2 ฝ่าย นั่นคือ ผู้สอนและผู้เรียน ภายใต้ สภาพแวดล้อมที่ทั้งคู่รู้สึกปลอดภัย ซึ่งจะเป็นกระจกสะท้อนซึ่งกันและกันในขณะที่ประกอบกิจกรรมการละคร ยังเห็นว่าการพัฒนามนุษย์ด้วยการใช้กระบวนการของละครจึงจะสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

ชลลดา ทองทวี (2557, 127-128) ได้ศึกษาเรื่อง ละคร: เครื่องมือเพื่อการเรียนรู้เปลี่ยนแปลง ภายในแนวคิดปัญญาศึกษา พบว่าละครเป็นสื่อที่ใช้ในการสร้างการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงภายใน ให้แก่ผู้ชมใน สังคมหลายยุคสมัย หากพิจารณาในมิติของเครื่องมือแนวคิดปัญญาศึกษา ซึ่งมุ่งเพื่อขยายจิตใจของมนุษย์ จากจิตที่เล็กยึดติดกับอดีตตัวตนที่คับแคบ สู่จิตที่เติบโตและขยายใหญ่ขึ้น มีมุมมอง ชิวทัศน์ โลกทัศน์ และ กระบวนทัศน์ ที่มองเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งมากยิ่งขึ้น ก็กล่าวได้ว่าละครเป็นเครื่องมือแนวคิดปัญญา ศึกษที่ทรงพลังยิ่ง เพราะมีศักยภาพที่จะทำให้ผู้ชมสัมผัสเรียนรู้สารจากบทละคร ประหนึ่งเข้าไปมี ประสบการณ์ตรงร่วมกับตัวละคร จึงเป็นการเรียนรู้ในระดับฝังลึก (Tacit Level) ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้ในระดับของความเชื่อ และแบบจำลองความคิด แก่ผู้ชมได้อย่างลึกซึ้ง

เกรียงไกร พูเกษม (2556, 161-174) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการ เปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของนักแสดง พบว่า การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของนักแสดงนั้น นำมิติของการเรียนรู้และ พัฒนาของกระบวนการละครมาผนวกเข้ากับกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตาม แนวคิดการสื่อสารภายในบุคคลและทฤษฎี Transformative Learning โดยเชื่อว่านักแสดงเป็นปัจจัยสำคัญ ในการสร้างสรรค์และส่งสารออกไปยังผู้ชมได้ นอกจากนั้นยังพบว่านักแสดงให้ความสำคัญต่อการฝึกฝนทักษะ ทางความคิด มุมมองต่อสังคม รวมถึงความพร้อมทางอารมณ์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิด และมโนทัศน์ของนักแสดง

ไพบูลย์ โสภณสุภาพ (2558, 123-125) ได้ศึกษาเรื่อง ละครเพื่อการเรียนรู้: การออกแบบ กระบวนการเรียนรู้ผ่านละคร สำหรับพัฒนาเยาวชนในศตวรรษที่ 21 พบว่า วรรณกรรมที่ต่อยอดมการณ ชาตินิยมซึ่งเป็นวรรณกรรมสำคัญในการหลอมรวมน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชาติ ทำให้เกิดความรู้สึกถึงเป็น พวกเดียวกัน ในปัจจุบันสื่อสมัยใหม่ ทั้งการพิมพ์ซ้ำของวรรณกรรม รวมถึงการพิมพ์ในหนังสือเรียนชั้น ประถมศึกษาเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ก็ทำให้เรื่องราวต่าง ๆ และอุดมการณ์ชาตินิยมยังมี ชีวิตโลดแล่นอยู่ในสังคมตราบนานเท่านาน

ตลาดา สมพงษ์ (2561, 58) ศึกษาเรื่อง การศึกษาและออกแบบกระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อใช้ในการสื่อสารกับนักเรียนออทิสติก: กรณีศึกษาที่สถาบันการศึกษาพิเศษ มรภ.สงขลา พบว่าการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนจากบ้านสาธิต คือ นักเรียนออทิสติกมีความสุขที่ได้เจอเพื่อนใหม่ มีกิจกรรมทำร่วมกัน เช่น การปรบมือพร้อมกัน การลุกขึ้นไปเปิดไฟในสถานที่ใหม่อย่างกระตือรือร้น ไม่กลัวสิ่งแปลกใหม่ที่ ไม่คุ้นเคยเหมือนที่ผ่านมา การช่วยกันเก็บของหลังจากจบการแสดงร่วมกับเพื่อนใหม่ และนักเรียนออทิสติกสามารถทำตามโจทย์ที่ผู้วิจัยออกแบบเพื่อใช้ในการแสดงละครหุ่นเงาได้อย่างครบถ้วนและมีความสุข กิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นการดึงนักเรียนออทิสติกออกมาจากโลกส่วนตัวของเขาที่มักชอบทำอะไรคนเดียวให้เขามีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนคนอื่น ๆ อย่างสนุกและมีความสุข

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ภาคการศึกษาที่ 2 ปี การศึกษา 2563 จำนวน 60 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
  - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการแสดงละครเวทีสร้างสรรค์
  - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาดนตรีศิลปะและการแสดงเพื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิจัย

จากการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์สามารถทำให้นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2/2563 จำนวน 60 คนที่เข้าร่วมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ จากที่ได้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนนั้นได้เรียนรู้และได้เข้าใจถึงกระบวนการสอนผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ทั้งด้านทักษะการฟังและการดู ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน รวมถึงทักษะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ลักษณะของการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ ได้ค้นพบกระบวนการใหม่ ๆ ที่มีความเฉพาะสำหรับละครเวทีสร้างสรรค์ และวิธีการสอนที่ผสมผสานกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะที่สำคัญต่อการเรียนการสอน

ผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ โดยละครเวทีสร้างสรรค์เป็นละครเวทีสร้างสรรค์ที่ใช้ในการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นความบันเทิง แต่มุ่งเน้นด้านกระบวนการที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีที่สุดวิธีหนึ่ง ดังนั้น การศึกษาทักษะการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดทั้งทักษะการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ทักษะการสื่อสาร (Communication)

1.1 ทักษะการฟังและดู การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ สิ่งนี้นักแสดงทุกคนจะต้องฝึกฝนสมาธิจากกระบวนการฝึกปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งจะมีกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการฟังและการดูเช่น เล่าเรื่องประสบการณ์ โดยจะมีนักแสดงออกมาเล่าประสบการณ์พร้อมกับทำท่าทางไปด้วย หลังเล่าเรื่องจบก็จะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ได้ฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ

1.2 การฟังและการดูอย่างลึกซึ้ง คือการฟังสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นการฟังที่ใส่ใจฟังผู้พูดอย่างแท้จริง เหมือนว่ามีมาแค่ผู้พูดอยู่ด้วยกับเราเท่านั้น เป็นการฟังโดยปราศจาก การตัดสิน ฟังลึกกว่าแค่คำพูด ได้ยินในสิ่งที่ผู้พูดไม่ได้พูด เช่น ความรู้สึก อารมณ์ ความต้องการ คุณค่า ความเชื่อ เป็นต้น กระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ได้ฝึกให้นักแสดงได้ฟังอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในยุคที่เต็มไปด้วยการสื่อสารออนไลน์มาก ไม่ว่าจะมีความสำคัญทางด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว หรือความสำคัญในการสื่อสารทำงานร่วมกัน ภาวะความเป็นผู้นำ จนถึงความสำคัญเชิงจิตวิญญาณ โดยจะให้นักแสดงทุกคนที่จะต้องจับคู่กับคนที่ไว้ใจ แล้วไปหาพื้นที่ที่รู้สึกสบายใจ จากนั้นทั้งสองก็จะเล่าเรื่องที่ตนเองไม่สบายใจ ส่วนคนที่ฟังจะต้องฟังให้รับรู้ถึงอาการทางกายและอาการทางใจ กระบวนการนี้นอกจากจะเชื่อความสัมพันธ์ระหว่างนักแสดงด้วยกันแล้ว ยังสามารถทำให้นักแสดงบางคนที่มีเรื่องไม่สบายใจ สามารถเล่าเรื่องให้เพื่อนฟังได้

จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์นั้น ผู้เรียนเข้าใจถึงการดูและรับฟังในเรื่องต่าง ๆ จากเพื่อนเล่าหรือคนรอบข้างผ่านการแสดงสถานการณ์จำลองต่าง ๆ รวมถึงการทำให้เห็นคุณค่าของการดูและรับฟัง

1.3 ทักษะการพูด การพูดระหว่างบุคคล ได้แก่ การทักทายปราศรัย ลักษณะการทักทายปราศรัยที่ดีตั้งหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส แสดงอาการยินดีที่ได้พบผู้ที่เราทักทายกล่าวคำปฏิสันถารที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม เช่น สวัสดีครับ สวัสดีค่ะ แสดงกิริยาอาการประกอบคำปฏิสันถาร

ทักษะการพูดระหว่างบุคคลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งต่อทุกวิชาชีพ ทั้งในด้านการละคร กระบวนการฝึกทักษะการพูดระหว่างบุคคลในกองละครนั้น นักแสดงจะต้องฝึกตั้งแต่การออกเสียง ฝึกการใช้ น้ำเสียง เพื่อให้สอดคล้องต่อกิจกรรมการพูดที่ได้รับมอบหมาย

จากการศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ การพูดในกลุ่มนั้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญในสมัยปัจจุบัน ทั้งในชีวิตประจำวันและในการศึกษาเป็นเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้ซัก ถาม แสดงความคิดเห็น หรือเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วมาเล่าให้ฟังกัน โดยจะเล่าถึงเนื้อหาและประเด็นสำคัญ ๆ ว่า มีอะไรบ้าง ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาที่ง่ายน้ำเสียงชัดเจนน่าฟัง เน้นเสียงในตอนที่สำคัญ ใช้กิริยาท่าทาง ประกอบการเล่าเรื่องตามความเหมาะสม ผู้เล่าเรื่องควรจำเรื่องได้เป็นอย่างดี มีการสรุปข้อคิดในตอนท้าย ซึ่งในกระบวนการละครเวทีนั้นนักแสดงทุกคนจะต้องฝึกทักษะการพูดในกลุ่มซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับนักแสดงที่จะต้องออกไปเผชิญกับผู้ชมที่เข้ามาชมละคร โดยผ่านกิจกรรม “ก้อนหินพูดได้” ซึ่งกิจกรรมนี้

นักแสดงจะต้องเดินออกมาหิบบกัอนหินที่วางอยู่กลางวงกลม แล้วเล่าเรื่องอะไรก็ได้เป็นเวลา 3 นาที และคนที่ จะฟังต้องหลับตาฟัง พอเล่าจบก็วางหินไว้ที่เดิม คนที่จะเล่าต่อไปค่อยลืมตา แล้วเดินมาหิบบกัอนหินแล้วเล่าเรื่อง ของตนเอง

ภาพที่ 1: การฝึกทักษะการพูดผ่านจากกระบวนการปฏิบัติการ (Workshop)

1.4 ทักษะการอ่าน คือ กระบวนการที่ผู้อ่านรับรู้สารซึ่งเป็นความรู้ ความคิด ความรู้สึก และ ความคิดเห็นที่ผู้เขียนถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร การที่ผู้อ่านจะเข้าใจสารได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่ กับประสบการณ์และความสามารถในการใช้ความคิด การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้กระบวนการละครเวที สร้างสรรค์สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1) อ่านคิดวิเคราะห์การอ่านที่สามารถแยกแยะเรื่องราวโดยการคิดใคร่ครวญอย่างละเอียด รอบคอบ โดยใช้ความรู้ ความคิดในการแก้ปัญหาและนำไปสู่ข้อสรุปเพื่อตัดสินใจอย่างมีเหตุผลถูกต้อง นำเชื่อถือและนำความรู้ไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด

2) อ่านตีความ คือ การอ่านเพื่อให้เข้าใจความหมาย ความคิดสำคัญของเรื่อง ความรู้สึก และอารมณ์สะท้อนใจจากบทประพันธ์ ซึ่งอาจเข้าใจได้มากน้อยลึกซึ้งเพียงใด ตรงกันกับผู้ประพันธ์หรือไม่ หรือผู้อ่านคนอื่น ๆ หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์เดิมและความรู้สึกของผู้อ่านแต่ละคน การตีความของทุกคนอาจไม่ตรงกันเสมอไป โดยในกระบวนการอ่านเพื่อตีความนั้นผู้อ่านต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการแปลความ จับใจความสำคัญ การสรุปความ รวมทั้งการเปรียบเทียบกับจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ เป็นการสร้างทักษะต่าง ๆ ผ่าน กระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ซึ่งนักแสดงจะต้องเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ และนวัตกรรมผ่านกระบวนการละคร เวที เช่น ทักษะการสื่อสาร ประกอบไปด้วยทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการฟังและการดู อย่างลึกซึ้ง ทักษะการพูดประกอบไปด้วย การพูดระหว่างบุคคล การพูดในกลุ่ม ทักษะการอ่านประกอบไป

ด้วยการอ่านคิดวิเคราะห์ การอ่านตีความ การอ่านตีบท ทักษะการเขียนประกอบไปด้วย ทักษะการเขียนบทละคร ทักษะการเขียนเพลง ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ซึ่งทักษะเหล่านี้ต่างเกิดจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ซึ่งนักแสดงสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในวิชาชีพและชีวิตประจำวันได้ความสัมพันธ์ของข้อความ

3) อ่านตีบท การอ่านตีบท หมายถึง กระบวนการอ่านออกเสียงที่สอดคล้องอารมณ์ความรู้สึก ตลอดจนอากัปกริยา บางอย่าง ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับบทที่กำลังอ่าน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความต้องการ อารมณ์ หรือความรู้สึกต่าง ๆ ไปสู่ผู้ชมหรือผู้ฟังตามบทที่ผ่านการตีความมาแล้ว นักวิชาการบางคนถือว่า การตีบทเป็นส่วนหนึ่งของการตีความ การตีบทใช้ได้ทั้งการแสดงละคร

ภาพที่ 2: การอ่านตีบทเพื่อใช้ในการแสดง

1.5 ทักษะการเขียน การเขียนเป็นระบบการสื่อสาร หรือบันทึกถ่ายทอดภาษาเพื่อแสดงออกซึ่งความรู้ ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์โดยใช้ตัวหนังสือ และเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นสื่อ ดังนั้น การเขียนจึงเป็นทักษะการใช้ ภาษา แทนคำพูดที่สามารถสื่อความหมายให้เป็นหลักฐานปรากฏได้นานกว่าการพูด การเขียนที่เป็น เรื่องราวเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงตามความมุ่งหมายของผู้เขียนนั้น จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ส่วนสำคัญขึ้นอยู่กับว่าผู้เขียนมีทักษะในการใช้ภาษาเขียนได้ดีเพียงใด ทักษะการใช้ภาษาเขียน ต้องอาศัย พื้นฐานความรู้จากการฟัง การพูด และการอ่าน เพราะจากพื้นฐานดังกล่าว จะทำให้มีความรู้ มีข้อมูล และมี ประสบการณ์เพียงพอที่จะให้เกิดความคิด ความสามารถในการเรียบเรียงและถ่ายทอดความคิดออกมาสื่อสารกับผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะการเขียนบทละคร การสร้างบทละครนั้นเป็นความสามารถที่ต้องอาศัยทักษะและความคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างมาก แต่บุคคลหลายคนก็สามารถจะเขียนบทละครได้ แม้แต่ตัวผู้เรียนเอง หรือ

ศิลปินในท้องถิ่นก็สามารถสร้างบทละครที่มีคุณภาพโดยสะท้อนความคิด ศิลปะ และวิถีชีวิตของท้องถิ่นได้เช่นกัน ละครจึงเป็นกิจกรรมที่ไม่มีกฎเกณฑ์เฉพาะตายตัว อาทิ ดนตรีประกอบการแสดง อาจเป็นดนตรีพื้นบ้านเพียงชิ้นเดียว เช่น ขลุ่ย แคน หรือเพลงที่ผู้เขียนชอบนำมาประกอบการเล่าเรื่องก็ได้ ละครจึงเปิดโอกาสให้ผู้คนได้ทำงานร่วมกัน สามารถทดลองค้นคว้าหาเรื่องราวที่น่าสนใจมานำเสนอต่อผู้ชมอยู่ใหม่ ๆ ได้เสมอ

ทักษะการเขียนเพลง การเขียนเพลงเป็นส่วนแรกที่จะทำให้เพลงดูมีเค้าโครงขึ้นมาได้ เป็นเรื่องของเนื้อเพลงก่อน เนื้อเพลงจะเป็นตัวกำหนดเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในเพลง เพลงนั้น การประพันธ์เนื้อเพลง อาจจะเป็นการทำคนเดียว หรือ ร่วมกันเป็นกลุ่มก็ได้ ปัจจุบันหากแยกย่อยลงไปอีก อาจจะมีการประพันธ์เนื้อเพลงก่อนส่วนหนึ่ง แล้วให้อีกคนหนึ่งมาทำเนื้อท่อนพิเศษอย่างท่อนแร็ป ท่อนร้อยกรอง ก็ได้เพื่อให้เนื้อเพลงมีมิติและหลากหลายมากขึ้น

ภาพที่ 3: การเขียนบทละครและเพลงเพื่อใช้ประกอบการแสดง

2. ทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration)

การศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนได้มีทักษะการทำงานเป็นทีม คือมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การร่วมมือกับคนหลายคนที่อาจมีพื้นฐานต่างกัน ทั้งแนวคิด ความเชื่อ หรือความรู้ เพื่อทำงานหรือทำกิจกรรมใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้

ภาพที่ 4: การทำงานร่วมกันกับคนอื่น

3. ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)

การศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาจากการพบปัญหาในระหว่างปฏิบัติงานโดยตรงทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล และต้องสามารถตัดสินคุณค่าของเรื่องต่าง ๆ ที่คิดนั้นด้วย

1) วิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่กำหนดมาให้ว่าอะไรสำคัญหรือจำเป็น หรือมีบทบาทมากที่สุดตัวไหนเป็นเหตุตัวไหนเป็นผล

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การค้นหาความสัมพันธ์ย่อย ๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นเกี่ยวพันอย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร

3) วิเคราะห์หลักการ หมายถึง การค้นหาโครงสร้างและระบบของวัตถุ สิ่งของ เรื่องราวและการกระทำต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นรวมกันจนดำรงสภาพเช่นนั้นอยู่ได้ เนื่องจากอะไร โดยยึดอะไรเป็นหลักเป็นแกน มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมยึดถือหลักการใด

4. ทักษะการสร้างสรรค์ (Creativity)

ทักษะการสร้างสรรค์เป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนในปัจจุบัน การศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ จึงทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการจินตนาการเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่สิ่งใหม่หรือความคิดใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ ที่เรียกว่า นวัตกรรม (Innovation) ที่ทีมงานและนักแสดงบางส่วนฝึกการใช้ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบชุดสำหรับใช้ประกอบการแสดง แสงไฟ รวมถึงฉากเพื่อใช้ในการแสดงละคร โดยได้มีการคิดค้นขึ้นมาใหม่ และได้รับการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่รับผิดชอบเพื่อนำมาปรับแก้ไข และพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการแสดง

ภาพที่ 5: การสร้างสรรค์และออกแบบฉากละครเวทีจำลอง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีที่สร้างสรรค์ พบว่าการจัดการเรียนรู้ผ่านการแสดงละครเวทีที่สร้างสรรค์ เป็นการสร้างทักษะที่หลากหลายซึ่งเกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาของนักแสดงที่ต้องเรียนรู้ทักษะและนวัตกรรมต่าง ๆ ผ่านกระบวนการแสดงละครเวทีที่สร้างสรรค์ซึ่งจากที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนมีความเปลี่ยนแปลงในทักษะด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ การดูอย่างลึกซึ้ง การพูดระหว่างบุคคล การพูดในกลุ่ม ทักษะด้านการอ่าน ได้แก่ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การตีความ การอ่านตีบท ทักษะการเขียน ได้แก่ ด้านการเขียนบทละคร การแต่งเพลง และทักษะการทำงานเป็นทีม ซึ่งนักแสดงสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรศิลป์ สุภักดิ์ และ กิตติ มีชัยเขตต์ (2561, 71) กล่าวว่าละครเป็นสื่อกลางและเป็นกลยุทธ์สำคัญในการนำไปใช้บูรณาการทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยละครจะช่วยสร้างประสบการณ์และเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดอย่างอิสระเกิดความร่วมมือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักต่อ สังคม และเกิดการพัฒนาในการเรียนรู้ตามเป้าประสงค์ ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้ด้วยละคร ในศตวรรษที่ 21 ควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัย ครูผู้นำกิจกรรมต้องมีความรู้ความสามารถทางการละคร การพัฒนามนุษย์ด้วยการใช้กระบวนการของละครจึงจะสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง ปารีชาติ จิงวิวัฒน์นภรณ์ (2547, 78) ยังกล่าวอีกว่า ไม่ว่าผู้นำกิจกรรมจะใช้แนวทางใดหรือวิธีการใดในละครสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ทักษะต่าง ๆ นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้นำกิจกรรมควรออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงลักษณะความเหมือนและความแตกต่างของผู้เรียน ความเหมาะสมของกิจกรรมต่อวัยของผู้เรียนการปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ความเป็นปัจเจกชนและภูมิปัญญาวัฒนธรรมตลอดจนบริบทของชุมชนหรือสังคมโดยสามารถปฏิบัติได้ตาม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผนการสอน (The Lesson

Plan) ขั้นตอนการปฏิบัติจริง (The Lesson Plan's Execution) และขั้นตอนการประเมินผลแผนการสอน และประเมินผู้สอน (Lesson Plan's Evaluation and Teacher's Evaluation)

เนื่องจากการแสดงละครเวทีสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ทักษะการเรียนรู้และเข้าใจตนเองช่วยพัฒนาด้านจินตนาการและ ความคิด เสริมสร้างการใช้ความคิดอย่างอิสระอย่างสร้างสรรค์เรียนรู้และฝึกฝนการทำงานร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร เรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์และความรู้สึก สร้างความตระหนักรู้ต่อสังคม เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้ด้วยละครเวทีสร้างสรรค์ จึงเป็นอีกหนึ่งนวัตกรรมทางการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ นักศึกษาได้ความรู้ ความคิด ทักษะ และเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง การผลิตละครเป็นกิจกรรม ที่ต้องใช้ความร่วมมือร่วมแรงใจกัน ทำให้นักศึกษาได้สังคมในกลุ่มเพื่อน เข้าใจเพื่อน และตัวเองมากขึ้น รู้ศักยภาพของตัวเอง และเพื่อนในกลุ่ม และใช้ศักยภาพของตัวเองสร้างผลงานที่ดี เป็นการสร้างสังคมเกื้อกูลกันในการทำงานในอนาคต ซึ่งสอดคล้องต่อความต้องการของหลักสูตรการจัดการเรียนรู้อีกด้วย

สรุป

การศึกษาทักษะการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์พบว่า การจัดการเรียนรู้ผ่านการแสดงละครเวทีสร้างสรรค์ เป็นการสร้างทักษะให้กับผู้เรียนที่หลากหลายซึ่งเกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาของนักแสดงที่ต้องเรียนรู้ทักษะ ๆ ผ่านกระบวนการแสดงละครเวทีสร้างสรรค์และก่อให้เกิดทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ การดูอย่างลึกซึ้ง การพูดระหว่างบุคคล การพูดในกลุ่ม ทักษะด้านการอ่าน ได้แก่ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การตีความ การอ่านตีบท ทักษะการเขียน ได้แก่ ด้านการเขียนบทละคร การแต่งเพลง และทักษะการทำงานเป็นทีม

จากข้อค้นพบมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ ควรจะศึกษารูปแบบกิจกรรมในการฝึกซ้อมที่หลากหลายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
2. การนำกระบวนการการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ ไปพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ของพ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เกรียงไกร พุเกษม. (2556). กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของนักแสดง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/43177>

- ชลลดา ทองทวี. (2557). ละคร: เครื่องมือเพื่อการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงภายในแนวคิดปัญญาศึกษา. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(1), 112-129. <https://so02.tci-thaijo.org/Index.php/fakku/article/view/26950/22864>.
- ตฤตา สมพงศ์. (2561). การศึกษาและออกแบบกระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อใช้ในการสื่อสารกับนักเรียนออทิสติก: กรณีศึกษาที่สถาบันการศึกษาพิเศษ มรภ.สงขลา. *วารสารปาริชาติ*, 31(3), 51-59. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/article/view/147371>
- ธนสิน ชุตินธรานนท์. (2560). ละครการศึกษาในสังคมตะวันตกและสังคมไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 37(4), 195-207. https://utcc2.utcc.ac.th/utccjournal/374/195_207.pdf
- ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์. (2547). *ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ไพบูลย์ โสภณสุภาพ. (2558). ละครเพื่อการเรียนรู้: การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ผ่านละคร สำหรับพัฒนาเยาวชนในศตวรรษที่ 21. *วารสารดนตรีและการแสดง*, 1(1), 112-126. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/Mupabuujournal/article/view/243706>
- ภัทรศิลป์ สุกัญศีล และ กิตติ มีชัยเขตต์. (2561). ละครเพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *รายงานรวมบทความวิจัย บทความวิชาการ และงานสร้างสรรค์ สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการด้านศิลปกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 1*, 1(3), 68-72. <http://www.farcas.sru.ac.th/files/Full%20Paper/Proceedings-Full2.pdf>
- ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา. (2560). *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย 5 ปี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กทม.: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.